

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Moralske Tanker (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Moralske Tanker", i Holberg, Ludvig: *Moralske Tanker*, udg. af F.J.Billeskov Jansen ; Jørgen Hunosøe , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1992, s. 391. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg13val-shoot-idm139659561446080/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Moralske Tanker

- Præcaution*: forsigtighedstregel. – *Censurer*: kritiske domme. – *den Tyrkiske Spion*: Jean-Poul Marana: *L'Espion du Grand Seigneur et ses relations secrètes envoyées au Divan de Constantinople* (1684), hvis titel senere blev *L'Espion turc dans les cours des princes chrétiens*. – *Ægyptiske breve* findes vistnok ikke. – *Lettres persanes* 1721; da *Persiske Breve* af Montesquieu.
- 15 *under samme Titel*: antagelig *Nouvelles lettres persanes*, overs. 1735 fra eng. – *skønne Hoveder*: skønånder. – *Argus*: Olof Dalins *Den Svenska Argus* (1732-1734), udg. på da. 1740. – *Patriot*: Det hamburgske tidsskrift *Der Patriot* (1724-1726), delvis fordansket 1726. – *Pensees*: fr. pensées, tanker. – *Spectator*: se n.t.s. 13. H. synes at have brugt den fr. oversættelse *Le Spectateur ou le Socrate moderne* I-III, 1714 ff. – *affectere*: lægger an på, giver skin af. – *Politesse*: kultur, (ydre) dannelse. – *Afvisning*: skildring.
- 16 *Montagne*: Montaigne. – *Charron, Pierre* (1541-1603): fr. teolog og filosof. – *Seculo*: af lat. *seculum*: århundrede. – *Zirath*: pyd. – *Vanheld*: vansiring. – *bewærg* sig over: beklage. – *gout*, fr. goût: smag. – *Satyrer*: satirer. – *een (...) Epistle*: H's 3. Levnedsbrev (1743). – *Satyriscs, Satyriscos*: af lat. *satyricus*: satiriker. – *tempererede*: mådeholdne. – *Character*: beskaffenhed, væsen. – *Menander* (ca. 342-292 f.Kr.): gr. komedieforfatter.
- 17 *u-førliglige*: uforlignelige; mageløse. – *Literati*: lærde, kritikere. – *Maximer*: grundsætninger. – *Attributa*: egenskaber. – *Aristoteles*: i den gr. filosof A.'s (384-322 f.Kr.) poetik, der behandler tragedien og eposet. – *ex.gr.*, lat. *exempli gratia*: for eksempel. – *promitteret sig*: gjort sig håb om. – *derudover*: af den grund. – *Anima Theatri*: lat. teatrets sjæl.
- 18 *Skionshed*: forstandighed, dommekraft. – *Artificium*: lat. kunst, færdighed. – *Philosophorum præcepta*: lat. filosoffets forskrifter. – *betridet*: bekæmpet, overvundet. – *Daarligheder*: dårskaber. – *Oyensgalk*: hykler. – *Tartuf*: den hylkeriske hovedperson i Molières karakterkomedie af samme navn (1664). – *Festin de Pierre*: «Stengildets». Molières karakterkomedie benævnes nu oftest *Don Juan* (1665). Ved gæstebudet hos den myrdede svigerfaders hnd, Stengæsten, opluges den trolose Don Juan af helvedes flammer. – *skiemmer*: skammer. – *Stadsmand*: statsmand. – *Extremitet*: yderlighed.
- 19 *Helte-Historie. Adskillige store Heltes (...) sammenlignede Historier* I-II (1739) er planlagt efter Plutarks *Parallele Levnedbeskrivelser*. – *distingvere*: adskille. – *Apparence*: ydre. – *jeg (...) haver succederet*: det er lykkedes mig. – *Axioma*: gr. egl. værdi; indlysende påstand. – *opkaage*: opkøge. – *declanere*: docere. – *Orators*: lat. talere. – *Decouverter*: opdagelser. – *confunderes*: forveksles. – *pointessentierede*: raffinerede, skarpsindige. – *L'Espit*: Jacques Esprit's (1611-1678) *La Fausseté des vertues humaines* (1678). – *deriverer*: afleder. – *som en vis Autor siger*: Sml. Ep. 21 og 514. – *Hospitaler*: fattighuse.
- 20 *Fabel om Bierne*: Den eng. moralfilosof Bernard Mandeville (o. 1670-1733) udgav 1714 *The Fable of the Bees, or Private Vices Public Benefits*. – *Republique*: stat. – *Comicus*: komisk forfatter; komedieskriver. – *Proprietarius*: ejer af større landejendom. – *finder sin Regning*: ser sin fordel. – *Seneca*: Tekststedet (*De beneficiis* 6,38, 2-3) har delvis dannet grundlag